

Szent István Egyetem Élelmiszertudományi Kar
Árukezelési és Érzékszervi Minősítési Tanszék

Kuborczik Barbara

A klímaváltozás hatása a kávé minőségére

A világ eseményeit tekintve látható, hogy növekszik az éghajlatváltozással összefüggő természeti katasztrófák (árvizek aszály, erdőtüzek stb.) száma. Az utóbbi évek, évtizedek a kávétermelő országokban is eddig nem tapasztalt szélsőségeket, szokatlan időjárási viszonyokat hoztak, elpusztítva ezzel a termés jelentős hányadát, károkat okozva az infrastruktúrában, vagyoni javakban, gyakran veszélyeztetve az emberek személyi biztonságát és egészségét. A klímaváltozás nem csupán az emelkedő hőmérsékletet jelenti a kávé, illetve a kávétermesztés számára. A baktól a pohárig minden ponton jelen van. Hol a kávéra hat a klímaváltozás, hol a kávé a klímaváltozást okozó hatások közé lép a nem elhanyagolható mértékű ökológiai lábnyomával. A kávéipar nagyon összetett rendszer, mely több szinten működik, az egészen alacsony szinttől a globálisig, ahogyan a klímaváltozás is a kicsi lokális történésektől a globális rendszerben okozott változásokig hat. Szakdolgozatomban a klímaváltozás kávé minőségét befolyásoló hatásait vettem számba, kitérve azokra a módszerekre, melyek segítségével a változásokhoz való alkalmazkodás megvalósítható.

A trópusi térség globális éghajlatot erőteljesen befolyásoló időjárási mintázatai között az El Nino és La Nina jelenségek előfordulási gyakorisága és erőssége növekedik a klímaváltozás hatására, valamint az amazóniai esőerdők pusztításának, a terület feletti vízgőzmennyiség csökkenése által, a felhőképződés megváltozásával szintén globális hatásai vannak. Klímaváltozás általános hatásai, melyek a világ minden kávétermő területén megjelennek, és melyek közül eltérő mértékben több, de akár az összes is éreztetheti hatását: az átlaghőmérséklet növekedése, a napsütéses órák számának növekedése, a csapadékmennyiség lokális változása, a csapadék eloszlásának megváltozása a vegetációs időszakon belül, a szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedése, az erózió, a talajélet és a talaj tápanyagtartalmának csökkenése, a biodiverzitás csökkenése, és az új kártevők megjelenése és elszaporodása.

A kávé minősége az elmúlt évtizedekben egyre fontosabb szemponttá vált. A magas minőségű és az úgynevezett speciality kávék mindinkább népszerűvé válnak. Habár a kávé „minőség” a

termesztéstől a csészéig minden ponton másként definiálható, az tény, hogy az első lépés a jó minőségű zöldkávé előállítása kell legyen. Tehát a jó kávé a termesztéssel kezdődik. A termőterület klímaváltozás által befolyásolt jellemzői a hőmérséklet, a páratartalom, a napos órák száma, az ültetvény árnyékoltsága, a talaj típusa és tápanyag ellátottsága.

Ezek, illetve a tengerszint feletti magasság, a termesztéstechnológia, szedés és termőhelyen történő feldolgozás időbelisége, az emberi erőforrások rendelkezésre állása és a fajtaválasztás azok a közvetlen okok, melyek a kávé minőségét meghatározzák.

A közvetett okok, mint a termeszítő országok gazdasági, társadalmi, politikai helyzete nem kevésbé fontosak, és ezeket a közvetett okokat is befolyásolja a klímaváltozás, csak bonyolultabb hatásmechanizmusok által. Ilyenek lehetnek a klímamigráció, a gyerekmunka vagy az oktatás és kitörési lehetőségek hiánya.

A kutatások azt mutatják, hogy a termeszítő országok mind más-más típusú, jellegzetességű ültetvényekkel és különböző fajtákkal rendelkeznek. A robusta-arabica termesztési arány függvényében más-más hatások és problémák lépnek fel, de összességében a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást egyik országban sem lehet halogatni. Világossá vált, hogy a kávé minőségére ható folyamatok, tevékenységek, a kávé termőhelyének változásai, a társadalmi, politikai, gazdasági folyamatok mind-mind hatnak a kávé minőségére, de eltérő nagyságban és intenzitásban. Összességében a klímaváltozás hatásai nem elkülönülten és jól meghatározottan jelentkeznek, hanem egymásra hatva, egymást erősítve-gyengítve, valamint minden esetben az emberi beavatkozásokkal együtt hatva jelennek meg.

Az éghajlati változásokban játszott szerepét és az alkalmazkodás felelősségét nem csak a termeszítő országoknak, de a világ minden államának viselnie kell. A kávé minőségére ható problémák megoldása a globális válság megoldásának lehetőségeivel csengnek össze. A fenntartható fejlődés elveinek gyakorlatba ültetését kell folytatnia a világ vezetőinek és minden embernek. Emellett a kávéültetvényeken az ökológiai termesztés elvei és az agroerdészeti módszerek segítségével az ültetvények természeteshoz közeli állapotba hozásával a növények rugalmas alkalmazkodó képességét kell növelni. A reziliencia az élőlények azon tulajdonsága, amellyel a változásokhoz alkalmazkodni képesek. Az agroerdészet a termőföldek hasznosításának nagy környezetvédelmi potenciállal bíró formája. A biodiverzitás növelése és ezzel együtt a beporzók életfeltételeinek javítása hozzájárul az ökológiai rendszer stabilitásához. Az egészséges, rugalmas ökoszisztéma a benne helyet kapó kávé egészségét és a termés minőségét is stabilizálja. A konkrét agroerdészeti módszerek magukban foglalják a talaj természetes javítását, az árnyékolás felépítésének természeteshoz a leginkább közelítő módját.